

geschiedenis

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 T.a.v. het verkeer tussen examinator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector):
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.
- 2 Als gevraagd wordt naar het noemen van één van de negenenviertig 'kenmerkende aspecten', is een letterlijke weergave daarvan niet vereist. Er kan in de regel worden volstaan met een juiste omschrijving van het 'kenmerkend aspect' of van dat deel ervan dat relevant is voor de beantwoording van de vraag (er zijn kenmerkende aspecten die uit meerdere onderdelen bestaan).

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

6, 5, 1, 4, 2, 3

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Prehistorie en oudheid

2 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De munt brengt de boodschap over dat de bondgenoten de Romeinen zullen verslaan / dat de bondgenoten sterker zijn dan de Romeinen. 1
- Doordat de munt een afbeelding van een Grieks-Romeinse god heeft, kun je aantonen dat de Grieks-Romeinse cultuur verspreid is over het Italiaanse schiereiland. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De bondgenoten gebruikten Latijn om (een van de volgende redeneringen):

- aan te geven dat zij bij de Romeinen hoorden, waarmee ze wilden aantonen dat ze het burgerrecht verdienden.
- hun (dreigende) boodschap over te brengen aan de Romeinse troepen/het Romeinse volk, om zo het (Romeinse) bestuur onder druk te zetten om toe te geven aan de vraag om burgerrechten.
- andere bondgenoten/volken in Italië te bereiken, zodat deze de opstand zouden steunen voor het verkrijgen van burgerrechten.

Opmerking

Alleen als in het antwoord duidelijk wordt gemaakt op welke wijze het gebruik van Latijn bijdraagt aan het verkrijgen van burgerrechten, worden scorepunten toegekend.

De middeleeuwen

4 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Bonifatius wil bereiken dat de paus de (in zijn ogen) heidense gebruiken tegengaat die (volgens de pelgrims) in Rome plaatsvinden, zodat toekomstige reizigers/pelgrims uit Noordwest-Europa hiermee niet in aanraking komen / geen heidense gebruiken mee terug nemen naar Noordwest-Europa (wat de verspreiding van het christendom niet ten goede komt). 2
- Door het schrijven van de brief wil Bonifatius benadrukken/aantonen dat hij zijn werk als missionaris serieus neemt, zodat de paus inziet dat Bonifatius een belangrijke rol speelt bij de kerstening van Noordwest-Europa / zodat de paus hem zal helpen zijn rol als missionaris uit te voeren. 2

Opmerking

Alleen als het verband wordt uitgelegd tussen de bedoeling van de brief en (bij de eerste deelvraag) de kerstening van Noordwest-Europa en (bij de tweede deelvraag) het versterken van zijn positie als missionaris, worden scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De hertog voerde een centralisatiepolitiek / ging in tegen het stedelijk particularisme, omdat Luik haar stedelijke autonomie verloor door het weghalen van de perroen / omdat Luik zelf geen wetten meer kon afkondigen. 2
- Door de perroen tentoon te stellen voor de koopmansbeurs (die door veel buitenlandse kooplieden werd bezocht) werd buiten de Nederlanden bekend hoe machtig de Bourgondische hertog was / waarschuwde de hertog de kooplieden in het stadsbestuur niet in opstand te komen. 1

Opmerkingen

- *Alleen als bij de eerste deelvraag het verband wordt uitgelegd tussen het centralisatiebeleid / het ingaan tegen het stedelijke particularisme en het weghalen van de perroen, worden scorepunten toegekend.*
- *Alleen als in het antwoord op de tweede deelvraag specifiek wordt ingegaan op het internationale karakter van de koopmansbeurs / de rol van de kooplieden in het stadsbestuur, wordt 1 scorepunt toegekend.*

6 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Dat Fra Mauro ernaar streeft een betrouwbare kaart te maken blijkt uit:

- het bevragen van ooggetuigen / het gebruiken van informatie van reizigers die gezien hebben hoe de zee rond Afrika eruit ziet. 1
- het gebruiken van/onderzoek doen naar informatie uit (klassieke) teksten. 1
- De koning wil ontdekkingsreizen stimuleren om zijn macht te vergroten door land te claimen / wil andere landen vóór zijn in het ontdekken van vaarroutes/land (waar een betrouwbare weergave van de bekende wereld aan bijdraagt). 1

Opmerking

Als in het antwoord op de eerste deelvraag twee voorbeelden worden gegeven van het spreken van ooggetuigen, wordt 1 scorepunt toegekend (omdat dit niet twee verschillende argumenten zijn).

Vroegmoderne tijd

7 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door de meer individuele geloofsbeleving was er een grote vraag naar boeken zoals deze (met illustraties/in de volkstaal) omdat gelovigen hiermee het leven van Jezus zelf/thuis konden bestuderen. 1
- Het boek kwam op de lijst als 'slecht en verdacht' omdat de zorg bestond dat mensen geloofsideeën kregen die niet pasten bij het katholieke geloof / dat de rol van de katholieke kerk werd aangetast, 1
- wat past bij 'de protestantse reformatie die de splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had'. 1

Opmerking

Als bij de tweede deelvraag het kenmerkend aspect 'het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat' wordt genoemd, wordt geen scorepunt toegekend.

8 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door de (zicht)lijn tussen Huis ter Nieuwburch en het graf van Willem/Maurits van Oranje in de Nieuwe Kerk vestigt Frederik Hendrik de aandacht op de familieband, waardoor inwoners van de Republiek hem aanvaarden als de erfgenaam van het stadhouderschap / als de juiste leider voor de Republiek. 2
- Door de enorme afmetingen van Huis ter Nieuwburch (een gevel van 100 meter) / door tuinen die lijken op die van koninklijke paleizen in het buitenland, geeft Frederik Hendrik het stadhouderschap een koninklijke uitstraling (wat zijn aanzien vergroot). 2

Opmerking

Alleen als het antwoord een combinatie bevat van een juiste redenering van Frederik Hendrik en een daarbij passende verwijzing naar de bron, worden telkens scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Door de buitenlandse aanvallen/de politiek instabiele situatie tijdens het Rampjaar moest Willem III kunnen rekenen op trouwe bestuurders / had Willem III voor zijn pas aangevangen functie als stadhouder de steun van de regenten nodig. 2
- Willem III versterkte de oligarchisering (of een juiste omschrijving daarvan). 1

Opmerking

Alleen als het antwoord bij de eerste deelvraag een combinatie bevat van het Rampjaar/zijn pas aangevangen functie (of een juiste omschrijving daarvan) en een verklaring voor het besluit van Willem III, worden scorepunten toegekend.

10 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Richard Bland gaat uit van het verlichte idee van natuurlijke rechten / het sociale contract van Locke, 1
- omdat hij schrijft dat (een van de volgende):
 - alle mensen vrijgeboren zijn.
 - alle mensen het recht hebben op vrijheden en privileges.
 - wetten die worden gemaakt zonder invloed van de kolonisten niet rechtmatig zijn.
- De boodschap van *Common Sense* is dat de inwoners van de kolonie recht hebben op een vorm van zelfbestuur, wat overeenkomt met de boodschap in dit pamflet, 1
- omdat Richard Bland vindt dat (een van de volgende):
 - de wetgevende macht moet vertegenwoordigers van het volk moet worden ingesteld.
 - er in de kolonie alleen wetten kunnen worden gemaakt met Noord-Amerikaanse vertegenwoordiging.

Opmerkingen

- *Alleen als het antwoord een juist voorbeeld bevat van (bij de eerste deelvraag) een verlicht idee van Locke en (bij de tweede deelvraag) de juiste boodschap uit Common Sense, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.*
- *Als dezelfde verwijzing naar de bron tweemaal wordt gebruikt, wordt alleen aan het eerste juiste gebruik 1 scorepunt toegekend.*

11 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Door het "verlicht denken" op het terrein van sociale verhoudingen' ontstaat kritiek op de standenmaatschappij / op de ongelijkheid in de samenleving, zodat een schilderij dat rijkdom toont negatieve aandacht kan krijgen/de woede van de bevolking kan oproepen (waarvoor Paulze het laat aanpassen). 2
- Met het laten toevoegen van scheikundige instrumenten kan 'de wetenschappelijke revolutie' worden geïllustreerd. 1

Door de tijd heen

12 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

1, 6, 2, 5, 4, 3

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Moderne tijd

13 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Deze beschrijving staat in een persoonlijke brief / in een brief die niet openbaar zou worden, waardoor je ervan uitgaat dat Lady Burghersh geen reden heeft om de gebeurtenis anders voor te stellen dan zij heeft meegemaakt. 1
- Uit de bron blijkt dat het publiek al uitgaat van het beleid dat koningshuizen zullen worden hersteld/geïnstalleerd (wat een uitgangspunt is van het Congres van Wenen), 1
- omdat het enthousiast juicht voor liederen waarin de koning wordt geëerd / klapt voor koningsgezind theater. 1

Opmerking

Alleen als bij het antwoord op de tweede deelvraag een juist uitgangspunt van het Congres van Wenen wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De brief is geschreven door iemand uit de elite (Lady) / door een Britse tegenstander van Napoleon / heeft een sterk koningsgezinde toon zodat mogelijk de sfeer onder het theaterpubliek wordt overdreven (waardoor de informatie niet betrouwbaar is voor je onderzoek naar de politieke voorkeur van een deel van het Franse volk). 1
- De brief bevat een beschrijving van slechts één theaterbezoek / één bezoeker van deze opera (waardoor de informatie niet representatief is voor je onderzoek naar de politieke voorkeur van een deel van het Franse volk). 1

15 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- De toestroom van jonge mannen naar steden was een gevolg van de toenemende vraag naar arbeiders voor fabrieken / van het leeglopen van het platteland door de mechanisatie van de landbouw/de enclosurebeweging. 1
- De YMCA bood gezonde/verstandige vrijetijdsbesteding / zorgde ervoor dat jonge mannen hun tijd niet besteedden aan cafébezoek/gokken/bordeelbezoek, zodat de jonge mannen zich ontwikkelden tot toekomstige goede vaders/echtgenoten/christelijke huisvaders. 2

Opmerking

Alleen als bij de tweede deelvraag een verband wordt gelegd tussen de activiteiten van de YMCA en de rol van (jonge) mannen/vaders in het gezin, worden scorepunten toegekend.

16 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Uit de beschrijving is op te maken dat in China de norm is dat vrouwen binnen blijven / zich afzonderen van mannelijke bezoek / zich niet bemoeien met overleg, 1
- wat blijkt uit de bewering van Keying dat hij verward is / zich ongemakkelijk voelt als Westerse vrouwen buitenhuis komen/zich voorstellen aan hem. 1
- In China wordt de keizer gezien als vertegenwoordiger van god / is de samenleving georganiseerd op de hiërarchische waarden van Confucius (zodat het aannemelijk is dat Keying niet liegt tegen de keizer). 1

Opmerking

Alleen als het antwoord op de eerste deelvraag een juiste Chinese culturele norm bevat, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- In 1927 breken de nationalisten met de communisten / herstellen de nationalisten het centrale gezag. 1
- De poster geeft weer dat de partij Sun Yat-sen vereert als ideologisch leider / de ideeën van Sun Yat-sen nog altijd steunt/uitvoert, 1
- door (een van de volgende):
 - af te beelden dat (de ideologie van) Sun Yat-sen de strijd tegen imperialisten/communisten/warlords wint / de vijanden plet.
 - Sun Yat-sen als godheid/veel groter dan de vijanden af te beelden.

Opmerking

Alleen als in het antwoord op de tweede deelvraag een juiste boodschap wordt weergegeven, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

18 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Door de laatste/voormalige keizer van het keizerrijk China aan te stellen als keizer van Mantsjoekwo / door continuïteit met het verleden te benadrukken, wilden de Japanners de steun van de bevolking van Mantsjoekwo verkrijgen / hun heerschappij in Mantsjoekwo legitimeren.

19 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

bij 1:

- Met het opzetten van een werkverschaffingskamp kun je 'de crisis van het wereldkapitalisme' illustreren. 1

bij 2:

- Met de verplichte arbeidsinzet van Nederlandse mannen kun je 'de bezetting van Nederland' / 'de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering' / 'het voeren van twee wereldoorlogen' illustreren. 1

20 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Door de verplichting brieven te sturen waarin staat dat Sobibor een werkkamp is / dat de gevangene in Sobibor het goed maakt/goed te eten krijgt/vrienden heeft, wil de Duitse bezetter ervoor zorgen dat er geen onrust/verzet ontstaat bij Joodse mensen die nog in doorgangskampen/in getto's verblijven / bij familieleden/kennissen in bezet Nederland.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit *City out of Darkness* blijkt dat de Sovjet-Unie de Duitse industrie ontmantelt/de Duitse economie benadeelt terwijl de westerse geallieerden de Duitse economie willen ondersteunen, 1
- omdat wordt beschreven dat het Rode Leger Duits materiaal naar Rusland/satellietstaten meeneemt / de stroom afsluit terwijl de Amerikanen een nieuwe energiecentrale laten neerzetten/Marshallhulp geven. 1
- Het Marshallplan wordt gebruikt om de Trumandoctrine te ondersteunen omdat daarmee deze propagandafilm gefinancierd wordt die het communisme moet indammen/tegengaan / omdat daarmee een energiecentrale wordt gebouwd die de welvaart moet vergroten, 1
- wat blijkt uit de film (een van de volgende):
 - die met de gesproken tekst de kijker wil overtuigen dat de Sovjet-Unie ervoor zorgde dat Berlijn een ruïne bleef.
 - waarin de heerschappij van de communisten een 'tijd van ontberingen en onzekerheid' wordt genoemd.
 - die erop wijst dat door de bouw van een Amerikaanse energiecentrale er in Berlijn weer licht is.
 - waarin Berlijn zonder communisme 'het vrije Berlijn' wordt genoemd.

Opmerking

Alleen als het antwoord een juiste uitleg bevat over (bij de eerste deelvraag) het verschil van opvatting over het beleid in het naoorlogs Duitsland en (bij de tweede deelvraag) over de ondersteuning van de Trumandoctrine, wordt telkens 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de bron.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De regering wil de continuïteit benadrukken dat zij het communistische verzet tegen fascisten/nazi's (voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog) voortzet. 1
- Met dit rapport wil de regering van de DDR zichzelf vrijpleiten van schuld aan de opstand / haar politieke boodschap benadrukken, zodat het rapport de schuld legt bij vijandelijke krachten / bij de propaganda-aanvallen uit het Westen / alleen oorzaken buiten de schuld van de regering noemt (zodat de informatie minder betrouwbaar is voor het onderzoek naar de gebeurtenissen ten tijde van de opstand). 2

Opmerking

Als bij de eerste deelvraag alleen wordt geantwoord dat er wordt opgetreden tegen fascisten (zonder verwijzing naar het verzet tegen de nazi's/fascisten voor/tijdens de Tweede Wereldoorlog), wordt geen scorepunt toegekend.

23 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Meinhof beschrijft dat de bevolking van de Bondsrepubliek geïnteresseerder is in/meer weet van producten/apparaten / niet genoeg weet van niet-aanvalsverdragen/kernwapenvrije zones, wat goed wordt ontvangen door de groeiende groep jongeren die kritiek heeft op de kapitalistische samenleving/consumptiemaatschappij in West-Duitsland.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat:

bij 1:

- Doordat Rode Gardisten vrij mochten reizen konden de ideeën van de Culturele Revolutie snel worden verspreid / konden de Rode Gardisten in heel China erop toezien/afdringen dat de ideeën van de Culturele Revolutie werden ingevoerd / konden de Rode Gardisten naar het platteland gaan (om de boeren over te halen). 1

bij 2:

- Door de sluiting werd uitgedragen dat naar school/universiteit gaan onwenselijk/niet belangrijk was / kregen de voormalige studenten meer tijd het land in te trekken en het gedachtegoed van Mao te verspreiden. 1

bij 3:

- Door zoveel mogelijk Rode Gardisten zelf te spreken zorgde Mao ervoor dat hij als spil werd gezien/bevorderde Mao een cultus rondom zijn persoon. 1

Opmerking

Als in het antwoord dezelfde reden tweemaal wordt gebruikt, wordt alleen aan het eerste gebruik 1 scorepunt toegekend.

25 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat Brandt zich ervan bewust was dat Polen hoorde bij de invloedssfeer van de Sovjet-Unie, zodat alleen als de Sovjet-Unie zich wilde inzetten voor ontspanning / alleen met toestemming van de Sovjet-Unie de Poolse regering een verdrag met de BRD kon sluiten over het erkennen van grenzen.

26 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Deng Xiaoping liet de posters weghalen omdat:

- de samenwerking met de Verenigde Staten onder druk kon komen te staan als de Amerikaanse president zou ingaan op de oproep zich uit te spreken over (het schenden van) mensenrechten in China / de internationale reputatie van China kon verslechteren als er meer aandacht kwam voor (het schenden van) mensenrechten in China. 1
- de oproep om iets te doen aan de mensenrechten in China zou kunnen zorgen voor onrust/rellen onder het Chinese volk / voor kritiek op de communistische partij/Dengs leiderschap. 1

27 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Op de foto is te zien dat de minister-president samen met leden van het Nederlands elftal de polonaise loopt / er geen formele afstand is tussen de minister-president en leden van het elftal, waaruit blijkt dat de gezagsverhoudingen veranderd zijn (wat een sociaal-culturele verandering is in de tweede helft van de twintigste eeuw).

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 <http://numismatics.org/collection/1967.153.19>
- bron 2 <https://www.stucom.nl/document/0406.pdf>, aldaar pag. 4-5
- bron 3 <https://mostre.museogalileo.it/framauro/en/interactive-exploration/geographic-space/cartouches.html>
- bron 4 <http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.388576>
- bron 5 B. Bailyn ed, Pamphlets of the American Revolution, 1750-1776, vol. 1, Harvard 1965, pag. 319-320
- bron 6 <https://news.artnet.com/art-world/hidden-composition-jacques-louis-david-portrait-chemist-lavoisier-2004720>
- bron 7 <https://archive.org/details/lettersladyburg01westgoog/page/n257/mode/2up>, aldaar pag. 218-219
- bron 8 <https://www.jstor.org/stable/10.1525/phr.2014.83.4.561>, aldaar pag. 574
- bron 9 <https://www.asiabookroom.com/images/upload/smallerweba4kmtcatalogue-final.pdf>
- bron 10 <https://www.oorlogsbronnen.nl/artikel/post-uit-het-oosten-jules-schelvis-ontkomt-aan-de-dood-sobibor>
- bron 11 <https://www.bpb.de/mediathek/video/206886/city-out-of-darkness/> minuut 0.30-2.00 en 8.32-9.00
- bron 12 <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/report-sed-central-committee>
- bron 13 Armin Grünbacher, The making of the German democracy. West-Germany during the Adenauer era, 1945-65, Manchester 2010, pag. 299-300
- bron 14 <http://proxy.handle.net/10648/ac4ff8da-d0b4-102d-bcf8-003048976d84>